

Bezpečnostní a vojenská politika Ruské federace

Richard Stojar, Ph.D.

Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií
Univerzita obrany
Kounicova 65
662 10 Brno
richard.stojar@unob.cz, +420 973 443 273

Cíle přednášky

- Seznámit se základními fakty vývoje Ruské federace a jejích národních zájmů
- Poskytnout základní informace o bezpečnostní politice Ruské federace

Obsah přednášky

- Ruský stát po rozpadu SSSR
- Ruské zahraničně-politické priority a jejich determinanty
- Ruská Federace a ozbrojené síly

RUSKÁ FEDERACE

Generální tajemník NATO Anders Fogh Rasmussen (2011):

„Moskva patří k vůbec nejvýznamnějším partnerům Aliance. Na druhou stranu však pro NATO zůstává zároveň jedním z nejkomplicovanějších partnerů.“

Ruský stát po rozpadu SSSR

Rozpad SSSR označil Vladimír Putin za „geopolitickou katastrofu“ (nikoliv v ideologické rovině)

Po 1991 nastává prudký pokles ve všech oblastech: mocenský vliv, ekonomika, sociální situace, bezpečnost, krize identity apod.

Hrozba rozpadu Ruské federace a administrativně-politický chaos, politická dezintegrace

Rozklad ozbrojené moci a vrchol ponížení silových struktur – tzv. první čečenská válka 1994-1996

Ruský stát po rozpadu SSSR

Společnost: frustrace a pocit ponížení, vnímaná arogance ze strany Západu, neschopnost místních politických elit

- V roce 1991 rozpadem SSSR končí definitivně epocha studené války. Ruská federace jako nástupnický stát se však nevnímala jako poražený aktér a očekávalo se hospodářské oživení a demokratizace společnosti cestou úzké kooperace se Západem, v jejímž rámci budou respektovány i ruské národní zájmy
- Ze strany Západu však dle ruské percepce dochází k vnímání ruského státu jako poraženého aktéra jehož zájmy či stanoviska jsou přehlíženy
- Dle Západu mělo být cílem ruské tranzice vybudování plně liberálně-demokratického státu volně přidruženého k Euroatlantické zóně, tato vize však v ruské percepci znamenala podřízení se cizím vlivům a rezignaci na vlastní zájmy a mocenské postavení

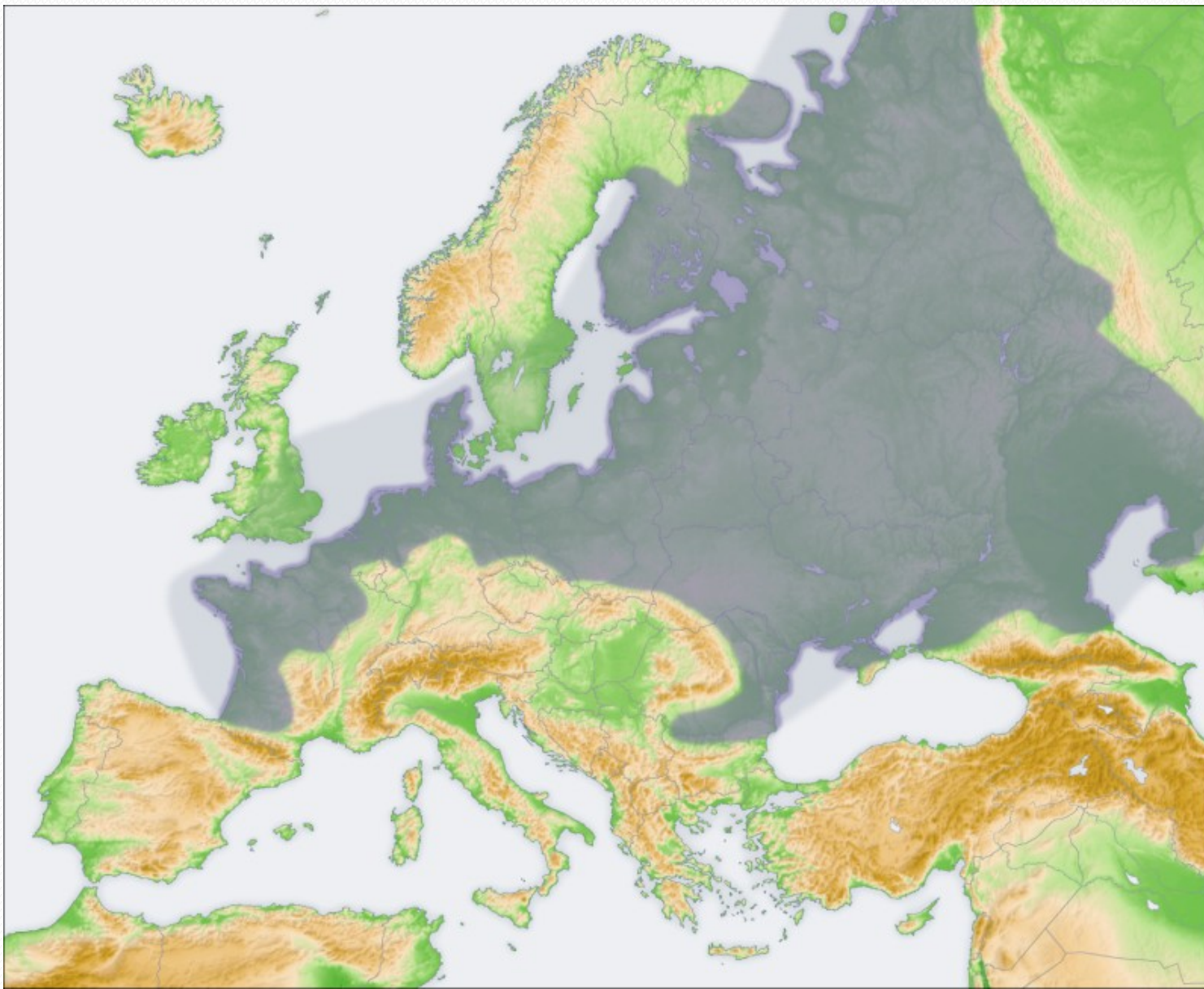

Ruské zahraničně-politické priority

- Ruské zahraničně-politické priority vychází z tradičního geopolitického myšlení. Základním prvkem geopolitických úvah je dosažení bezpečnosti státu i za cenu teritoriální expanze, přičemž klíčovou roli zde má vojenský a nikoliv ekonomický faktor.
- Ruský stát dle tradičních představ nemá vhodné přirozené hranice, které by ochránily politické a ekonomické jádro státu před vnější invazí a proto si musí zajistit hluboké obranné nebo nárazníkové pásmo, které by zadrželo eventuální nepřátelské akce vůči centrálním klíčovým oblastem.
- Tyto úvahy vychází z tradiční historické zkušenosti – v minulosti čelil po staletí ruský stát vysoce mobilním protivníkům z Asie (jihovýchodní směr), a na západním směru byl několikrát konfrontován s kvalitativně superiorními protivníky schopnými proniknout až k samotnému mocenskému a administrativnímu centru.

Ruské vojenské vnímání Evropy

Ruské zahraničně-politické priority

Revitalizace ruského mocenského postavení po r. 2000

1999/2000 Vladimír Putin (*pitěrsko-silovaja* skupina) – nové bezpečnostně-strategické priority

Nová etatizace ruského státu (omezení moci regionů – centralizace státního aparátu)

Rehabilitace ozbrojených sil

Válka s terorismem a kooperace se Západem

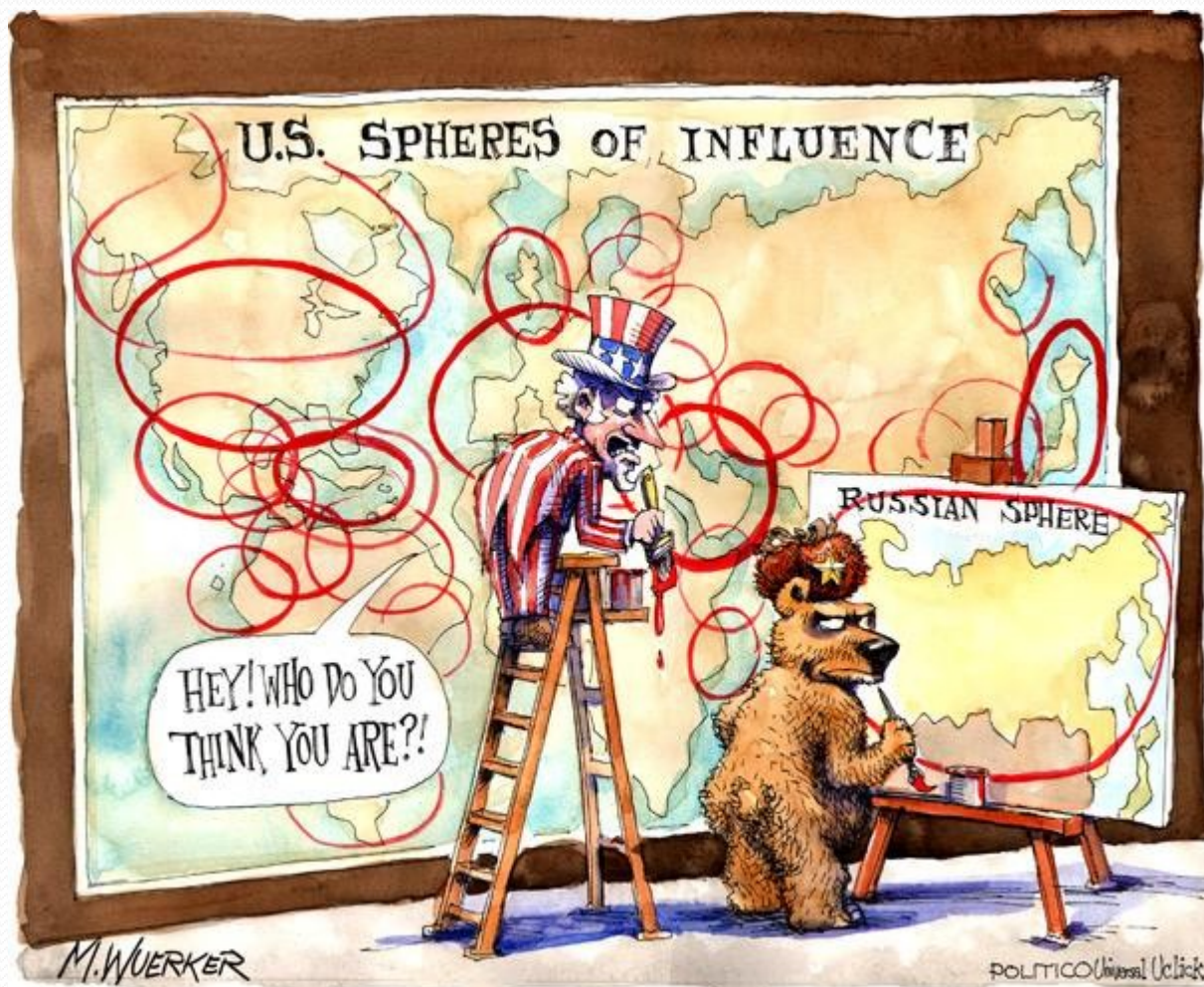
Zesílení kritického stanoviska k rozšiřování NATO

Ekonomický růst a rostoucí asertivita na mezinárodním poli

Hledání nových geopolitických východisek (zvláště od 2003)

Bezpečnostní politika Ruské federace

Trendy

- Modernizace ozbrojených sil Ruské federace
- Modernizace a rozmístění jaderných sil RF (Kaliningrad, Krym)
- Nedodržování a poté vypovězení dohody o likvidaci raket středního doletu (INF 1987 - závazek SSSR a USA zlikvidovat střely o doletu 500-5500 km, vč. nosičů a infrastruktury)
- 2008: podezření z porušení INF (testování systému Iskander)
- 2014: „oficiální“ obvinění Ruska prezidentem Obamou, RF popírá schopnosti (dosah) rakety Novator 9M729
- 2019: USA a poté Rusko vypovídají INF

The U.S. is threatening to withdraw from the Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty, following Russia's development of a new medium-range missile in violation of the deal

NOVATOR 9M729 (SSC-8*)

New missile would enable Russia to launch nuclear strike at NATO countries at very short notice

500km range: INF bans cruise missiles with range between 500km and 5,500km

Terminal guidance system

2,000km range

Suspected Iskander missile brigades

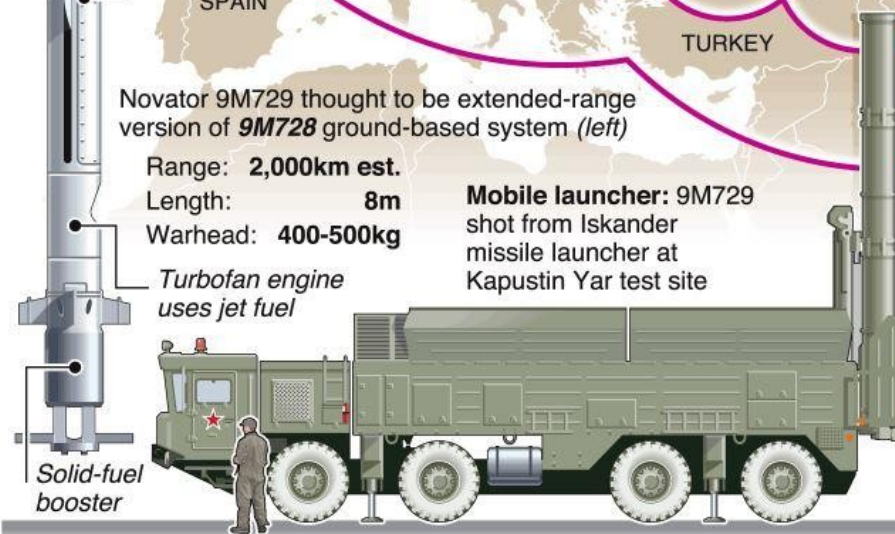
Novator 9M729 thought to be extended-range version of **9M728** ground-based system (left)

Range: **2,000km est.**
Length: **8m**
Warhead: **400-500kg**

Turbofan engine uses jet fuel

Mobile launcher: 9M729 shot from Iskander missile launcher at Kapustin Yar test site

Solid-fuel booster

- Anexe Krymského poloostrova a podpora separatistů v konfliktu na východní Ukrajině
- Informační operace a subverzivní kybernetické aktivity RF
- Posilování vojenské přítomnosti a velká cvičení v blízkosti hranic NATO/EU (Západ 2017)
- Aktuální vojenské angažmá a jeho důsledky v Sýrii
- Rozšiřování a modernizace vojenských základen v zahraničí mimo státy bývalého SSSR (rostoucí zájem o Arktidu a Afriku)

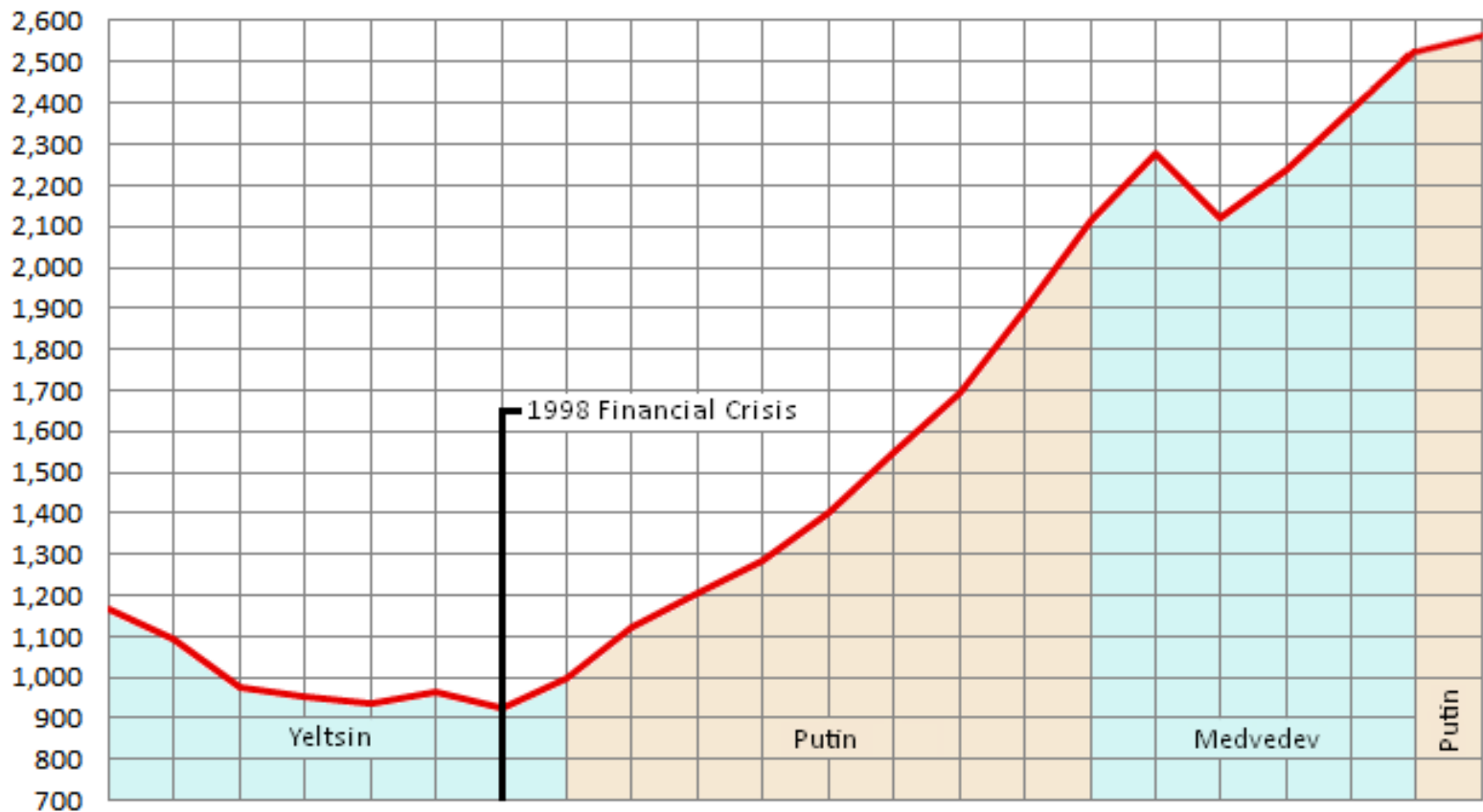
PUTIN'S EMPIRE

Revitalizace ruského mocenského postavení po r. 2000 – ekonomický růst

Russian GDP (PPP) Since Fall of Soviet Union

Billions of International Dollars (2013)

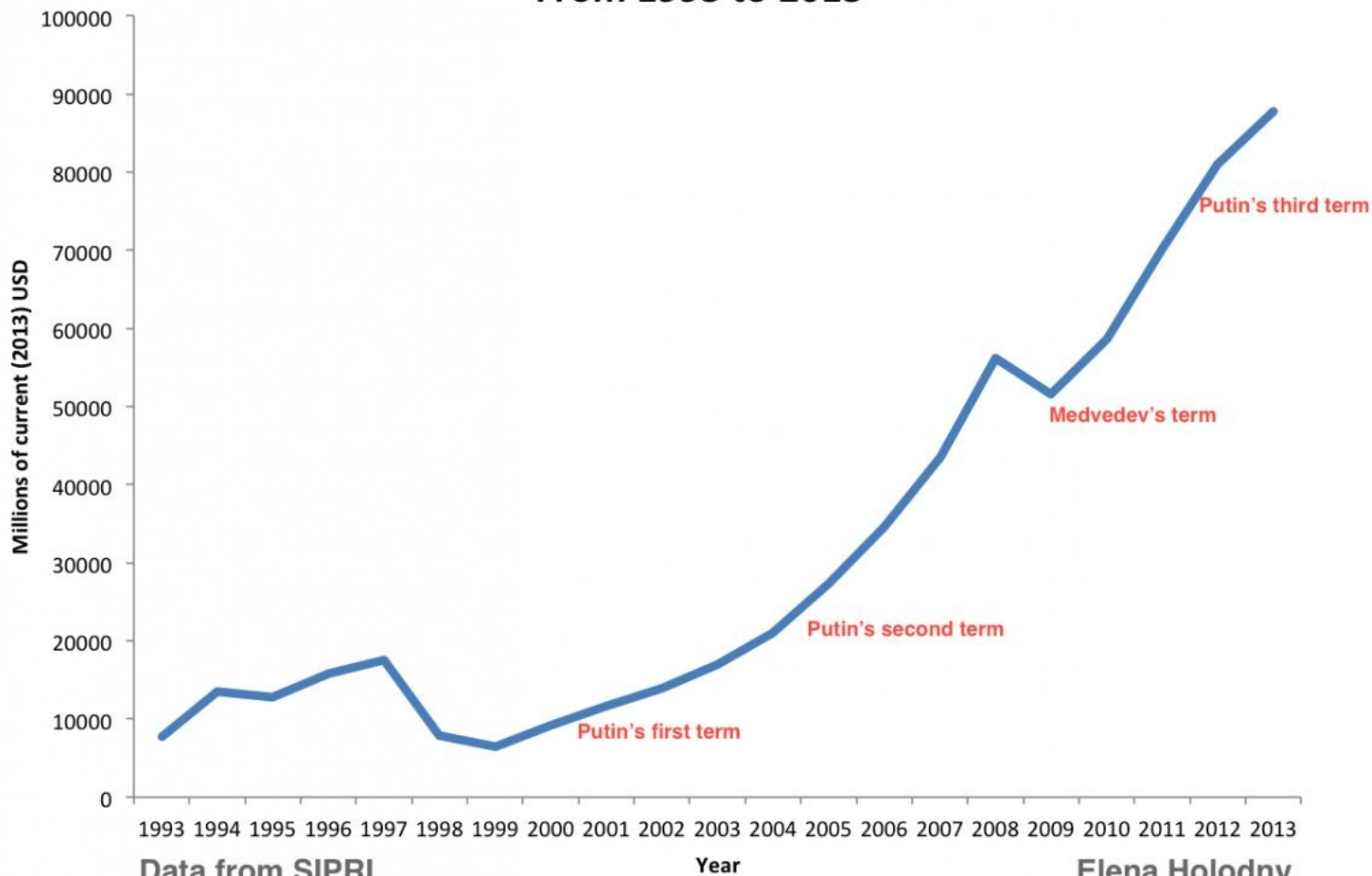

1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013

Source: International Monetary Fund (<http://www.imf.org>)

Revitalizace ruského mocenského postavení po r. 2000 – ekonomický růst a jeho odraz ve vojenských výdajích

**Russia's Military Expenditure In Millions Of Current USD
From 1993 to 2013**

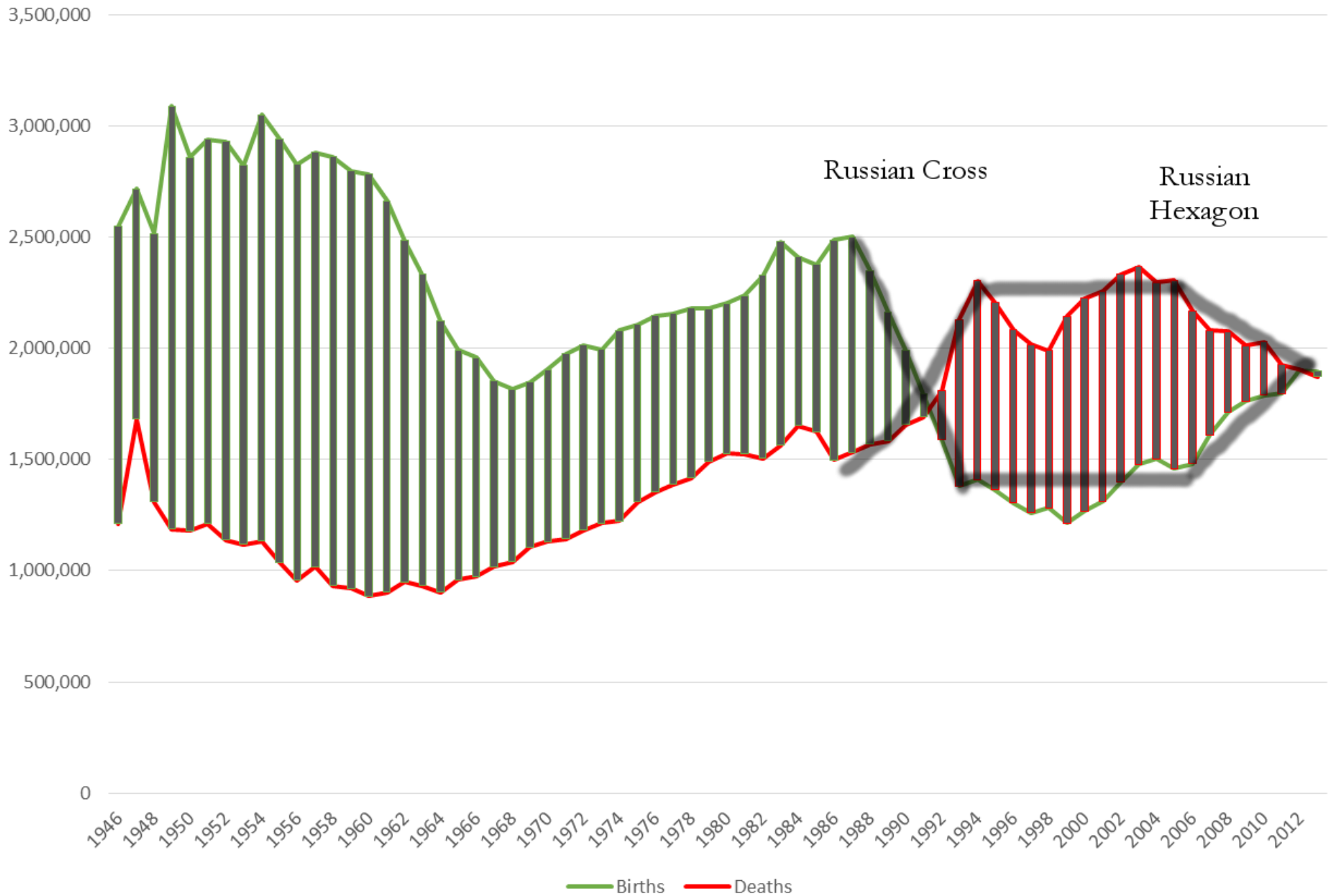

Data from SIPRI

Year

Elena Holodny
BUSINESS
INSIDER

Births and Deaths in Russia, 1946-2013

Ruská federace a blízké zahraničí

- Rusko-běloruská unie
- Ukrajina

- SNS
- Kolektivní bezpečnostní smlouva 1992
- Taškentská smlouva 2002 (Rusko, Bělorusko, Arménie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán)
- Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti – (2006 + Uzbekistán)

nová Velká hra ?

- Šanghajská organizace spolupráce 2001 - Čína, Rusko a středoasijské státy (mimo Turkmenistán)
- Společný ekonomický prostor Ruska, Běloruska a Kazachstánu 2012

- *Euroasijská unie*
- Čínské ambice v ŠOS
- USA : projekt New Silk Road

Ruská federace a její spojenci v blízkém zahraničí

Ruská federace a Západ

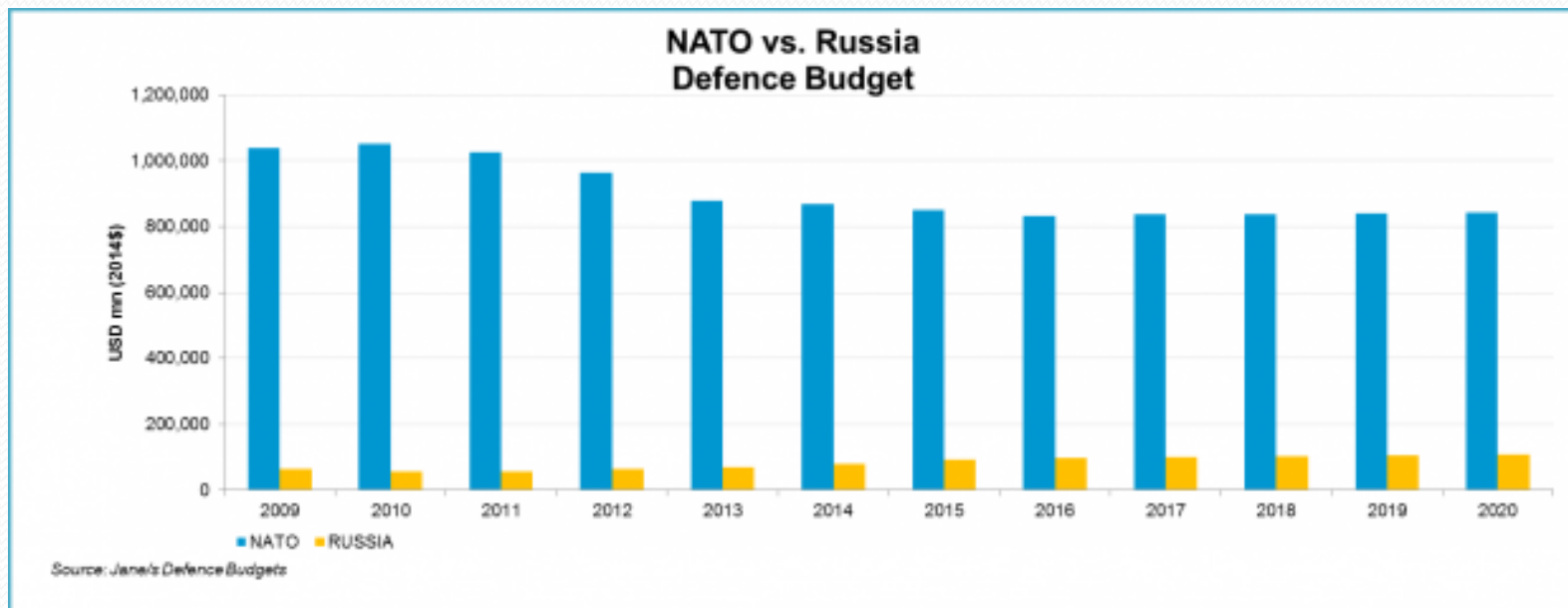

- Obnovování ruského vojenského potenciálu – nová hrozba?
- Ruský odpor k americkému projektu protiraketové obrany
- 2008: rusko –gruzínský konflikt
- Obama: reset vztahů USA a RF
- Afghánistán

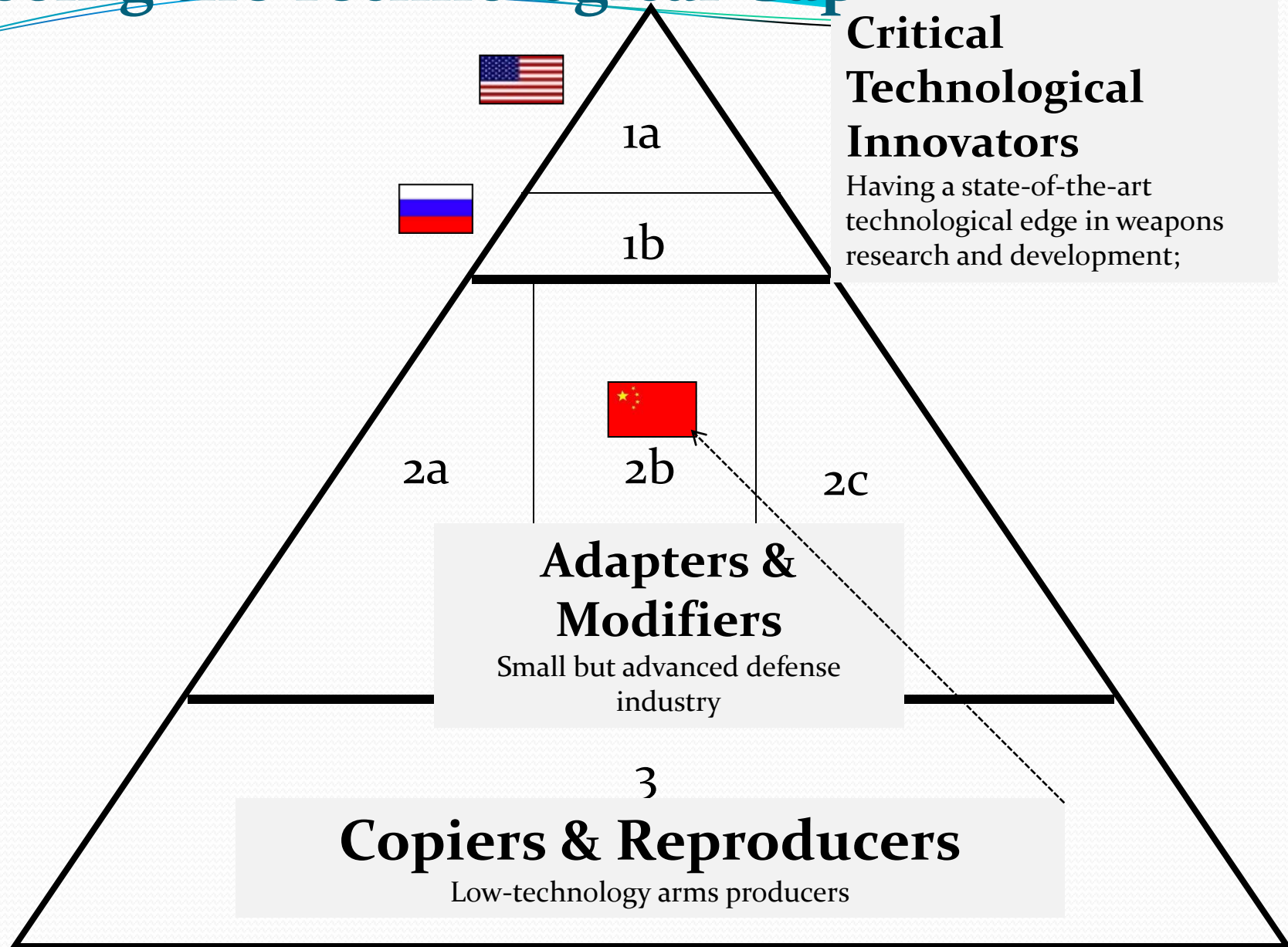
- 2010: Lisabonský summit : NATO a Rusko nepředstavují jeden pro druhého hrozbu a čelí společným hrozbám (šíření ZHN a jejich nosičů, terorismus a pirátství).
Rasmussen: „je to poprvé v historii, co NATO a Rusko spolupracují, aby se mohly bránit společným hrozbám.“
- 2014: Ukrajinská krize – nové ochlazení vztahů a vzájemná percepce jako protivníků
- RF: „NATO a USA jsou neschopné zbavit se starého blokového myšlení a přicházejí s politikou vedoucí ke konfrontaci a zvyšující nejistotu.“

Ruská federace a ozbrojené síly

- ambiciózní program celkové modernizace ozbrojených sil
- restrukturalizace systému velení: Západního, Jižního, Středního a Východního vojenského okruhu
- 1.12.2011 : vznik nového druhu ozbrojených složek – vojsk vzdušné a kosmické obrany.
- Pozemní síly: záměr vybudovat moderní síly srovnatelné s nejvyspělejšími potenciálními protivníky x řada finančních a ekonomických limitů
- Přes enormní nárůst výdajů Ruská federace v globálním měřítku nepředstavuje rovnocenného vyzyvatele vůči USA či NATO

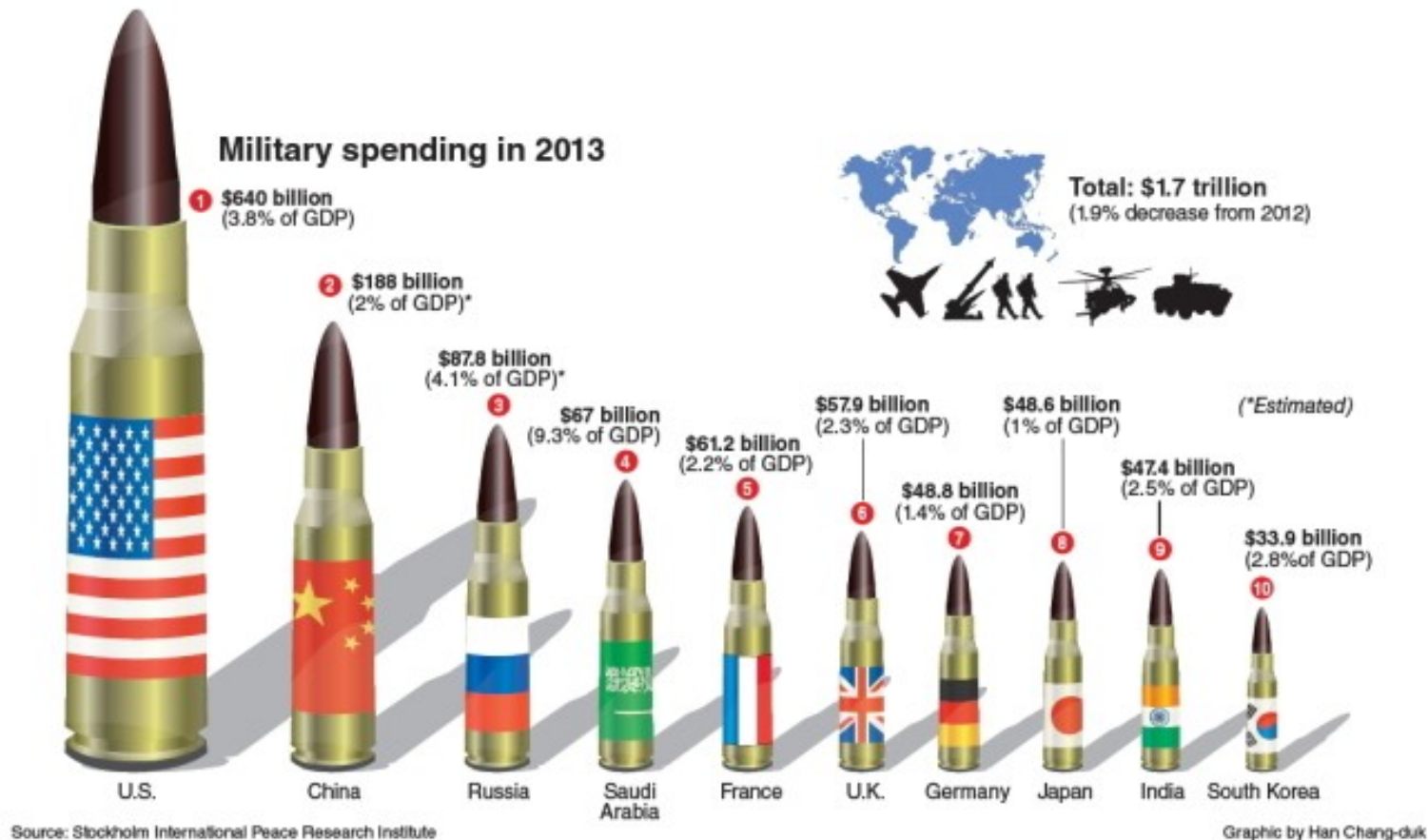

Closing the Technological Gap

Ruská federace a ozbrojené síly

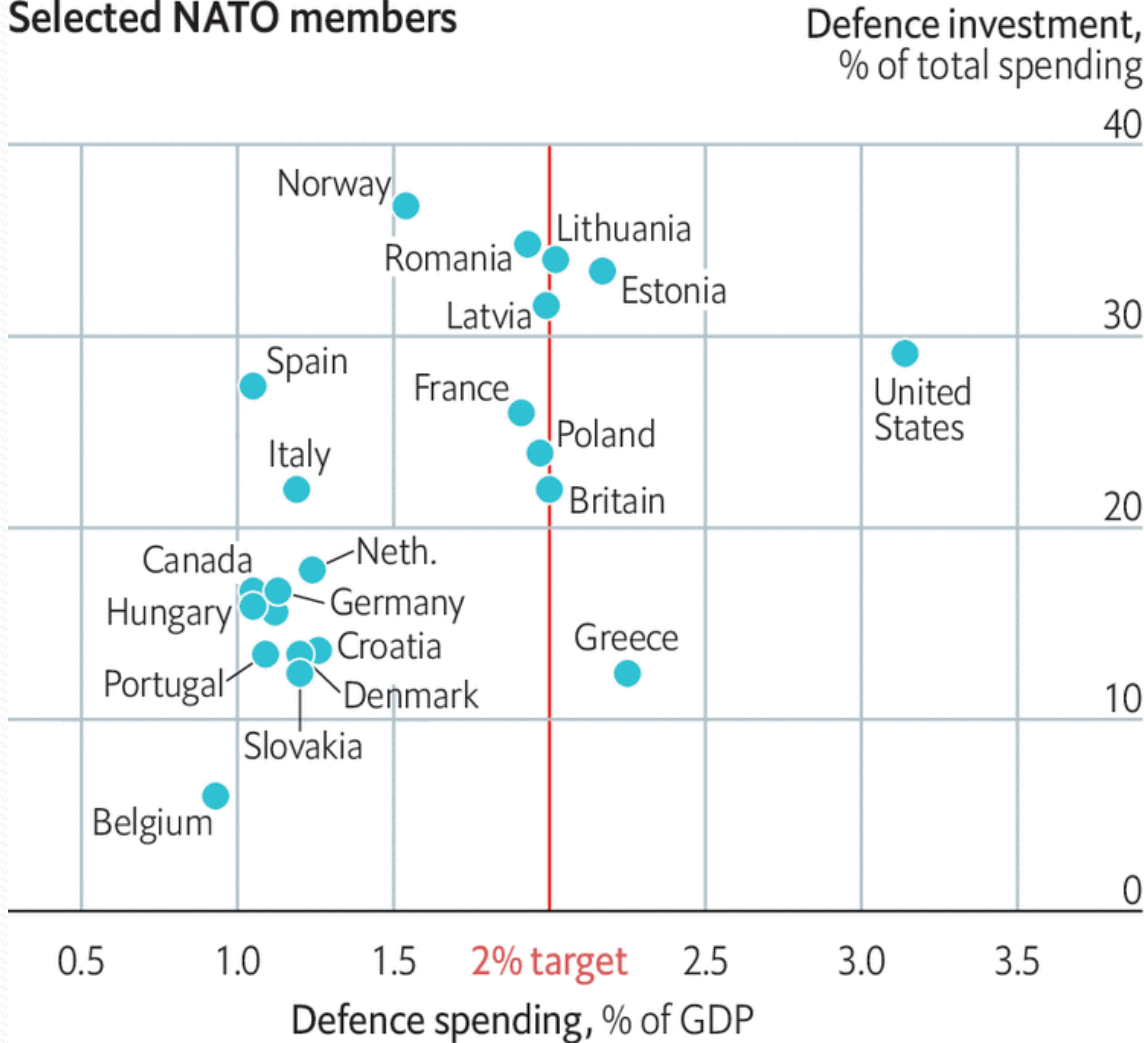
- Ruské vojenské výdaje z dlouhodobého hlediska řadí RF do první pětky v globálním měřítku, výrazně však zaostávají za výdaji USA či ČLR, nebo součtu výdajů Francie a Británie. V roce 2014 představovaly např. pouze trojnásobek vojenských výdajů Státu Izrael a je otázka zda jsou dlouhodobě udržitelné.

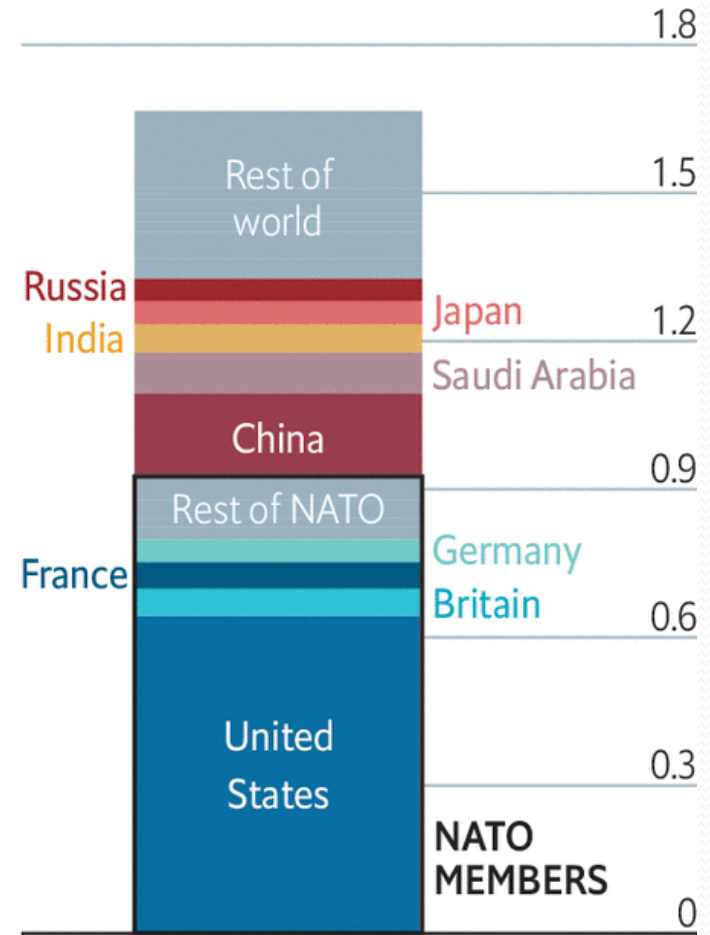
Fight club

Military spending, 2018

Selected NATO members

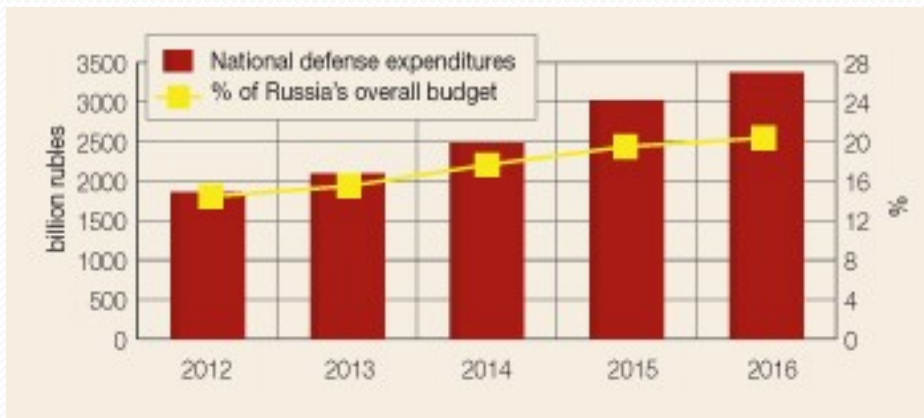
Spending by country, \$trn

Source: International Institute for Strategic Studies

Ruská federace a ozbrojené síly

- Navzdory prudkému nárůstu ruských výdajů a poklesu evropských výdajů v poslední dekádě, v absolutních číslech ruské vojenské výdaje výrazně zaostávají za evropským pilířem NATO a patrně odráží i reálné mocenské postavení. Oproti evropským možnostem zde již patrně není velký prostor pro jejich další navyšování, který by byl v souladu s ekonomickými možnostmi ruského státu.

Další vývoj Ruské federace a jeho determinanty

- Demografický vývoj - negativní predikce navzdory výraznému zlepšení situace oproti 90. létům 20. století
- Ekonomika - *rentiérský stát*. Ruská ekonomika stále zůstává velmi závislá na exportu surovin , což může mít za následek značnou hospodářskou nestabilitu v případě výrazného poklesu cen na světovém trhu
- Ekonomika -Index globální konkurenceschopnosti: 63.místo (ČR 33.)
- Demografický i ekonomický faktor bude patrně stěžejní při formulování ruské bezpečnostní a vojenské politiky v příštích dekádách.